

Wybrane programy profilaktyczne

DOMOWI DETEKTYWI

Charakterystyka programu

- **Polska Adaptacja programu** amerykańskiego programu Slick Tracy Home Team Program. **Pierwsze wdrożenie 1999 r. Koordynator, szkolenia** – Pracownia PRO-M Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa
- **Program profilaktyki uniwersalnej**
- **Grupa docelowa programu** – młodzież w wieku 10– 12 lat
- Program przeznaczony do realizacji w szkole. Realizatorzy – przeszkoleni nauczyciele
- **Cel programu:**
Zapobieganie picie alkoholu przez 10-12-latków poprzez:
 - ustalanie rodzinnych zasad dotyczących alkoholu, ułatwianie rozmów na temat alkoholu pomiędzy rodzicami i ich dorastającymi dziećmi
 - wzmacnianie innych czynników chroniących takich jak: umiejętność odmawiania w sytuacji presji skłaniającej do picia alkoholu, normy rówieśnicze przeciwne picie
 - odpowiednia do wieku wiedza na temat alkoholu.
- **Oferta średnioterminowa:** 12 tygodni

Podstawy teoretyczne

- Jedną z głównych strategii zastosowanych w Programie Domowych Detektywów jest modelowanie i wzmacnianie pożądanych zachowań dzieci poprzez zaangażowanie do działań rodziców i znaczących rówieśników. Wymienione strategie wywodzą się z uznanych teorii psychospołecznych: Teorii Społecznego Uczenia (Bandura), Teorii Zachowań Problemowych (Jessor) oraz Teorii Uzasadnionego Działania (Ajzen & Fishbein).
- Uwzględnienie w programach udziału rodziców jest jednym z kluczowych elementów skutecznych programów profilaktycznych. Udział rodziców może wzmacniać działanie ważnych mechanizmów chroniących dzieci, tj.: sprzyjać poprawie komunikacji rodzice – dziecko na temat picia alkoholu oraz innych zachowań problemowych/ryzykownych; kształtować odpowiednie praktyki rodzicielskie w zakresie monitorowania zachowań dziecka oraz wpływać na wybór przez dziecko pozytywnych przyjaciół.
- Poziom zaangażowania rodziców w działania profilaktyczne uzależniony jest od metody włączania ich do programu. W przypadku programów profilaktycznych adresowanych do dzieci w wieku 10-12 lat bardzo skutecznym sposobem włączania rodziców jest realizacja programu za pośrednictwem zeszytów dla rodziców. Metoda ta jest bardziej skuteczna od tradycyjnego podejścia, takiego jak: trening umiejętności rodzicielskich czy warsztaty organizowane w szkole.
- Wyniki badań wskazują ponadto, że udział rówieśników w programie może mieć pozytywny wpływ skuteczność działań. Zgodnie z mechanizmem opisanym w teorii Teorii Uzasadnionego Działania Ajzena i Fishbeina, odpowiednio przygotowani liderzy oddziałują na swoich rówieśników poprzez modelowanie pożądanych zachowań i kształtowanie subiektywnych norm przeciwnych picia alkoholu przez młodzież.

Przebieg programu

- Program Domowych Detektywów składa się z pięciu zajęć prowadzonych w szkole przez nauczyciela przy współpracy liderów rówieśniczych oraz zadań wykonywanych wspólnie przez rodziców i dziecko w domu.
- W kolejnych tygodniach realizacji programu wykorzystywane są cztery zeszyty zawierające krótkie historyjki komiksowe, w których poruszane są takie tematy jak: problemy związane z piciem alkoholu przez nastolatków, wpływ reklamy na zachowanie dzieci, rodzaje presji rówieśniczej oraz negatywne konsekwencje picia alkoholu przez dzieci i młodzież.
- Zeszyty i aktywności domowe zaplanowano w taki sposób, aby sprzyjały podejmowaniu rozmów pomiędzy rodzicami i dziećmi na temat picia alkoholu oraz używania innych substancji, a także, aby były pomocne w ustalaniu w rodzinie zasad dotyczących picia.
- Uczniowie są zapoznawani z materiałami przez nauczyciela oraz odpowiednio przeszkolonych liderów rówieśniczych i zachęceni przez nich do wspólnej pracy z rodzicami w domach.
- W celu motywowania do aktywnego udziału, uczniowie otrzymują również w trakcie realizacji programu drobne nagrody, takie jak: słodycze, długopisy itp.
- Bardzo ważną częścią programu jest organizowany w szkole Wieczór Jasia i Małgosi - impreza pozalekcyjna dla wszystkich uczestników programu, podczas której uczniowie przedstawiają wykonane przez siebie prace związane z tematem programu oraz inicjują wspólną zabawę.
- Warunkiem realizacji programu jest uzyskanie zgody rodziców.

Ewaluacja

- Ewaluacja procesu i wyników
- Badania wykazały znaczące ograniczenie picia alkoholu oraz intencji picia alkoholu wśród uczniów z grupie eksperymentalnej.
 - Program okazał się skuteczny w zakresie zwiększania wiedzy uczniów na temat konsekwencji picia alkoholu oraz w zakresie poprawy komunikacji pomiędzy rodzicami i dziećmi na tematy dotyczące skutków picia alkoholu i palenia papierosów.
 - Nie stwierdzono znaczących różnic pomiędzy grupa eksperymentalną i kontrolną w wynikach na skalach dotyczących norm rówieśniczych i umiejętności odpierania presji skłaniającej do picia alkoholu.
- Ewaluacja odroczone (4 mies. po zakończeniu programu) nie wykazała wpływu programu na częstość picia alkoholu oraz intencję picia alkoholu przez uczniów - z wyjątkiem uczniów klas czwartych, u których stwierdzono oczekiwane zmiany zachowania i intencji. Potwierdzono skuteczność programu w zakresie osłabiania pro-alkoholowych postaw oraz zwiększania wiedzy na temat konsekwencji picia alkoholu.

